

İzaha Davet Müessesesi – Muharrem ÖZDEMİR, YMM

Tarih: 23 Ağustos 2022 / 11:02 Kategori: Makaleler

İzaha Davet Müessesesi

Muharrem ÖZDEMİR

Yeminli Mali Müşavir

E. Defterdar

m.ozdemir@vdd.com.tr

İZAHA DAVETE İCABET EDİN!

1.1. Kanun gerekçesi

213 sayılı Kanunun mülga 370'inci maddesi, izaha davet başlığı altında yeniden düzenlenmektedir. Vergi usul hukukumuzda yer alan pişmanlık müessesesi vergi ziyayı sebebiyet verilen fiillerin kendiliğinden idareye bildirilerek zamanında beyan ve ödenmemiş verginin hesaplanacak zammıyla birlikte ödenmesi halinde vergi ziya cezası kesilmeyeceğini ve 359'uncu madde hükümlerinin uygulanmayacağını düzenlemekte olup müessese, herhangi bir surette idarenin itilâna giren olaylar hakkında uygulanmamaktadır.

Öte yandan, İdarenin verginin ziyaya uğratılmış olabileceğini harici karinelerle tespit ettiği hallerde vergi incelemesi veya takdir işlemlerinde başlanılmadan önce mükelleflerin konuya ilişkin görüşlerini alabilmesi için yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kapsamda, vergiye gönüllü uyumun artırılması amacıyla, haklarında henüz vergi incelemesine başlanılmamış veya takdir konusunda sevk edilmemiş mükellefler için izaha davet müessesesi getirilmektedir.

İdarenin harici araştırmalarıyla vergi ziyaya uğratmış olabileceği yönünde ön tespitleri olan mükellefler izaha davet edilecek, yapılan izahın yeterli görülmesi halinde inceleme ve takdir işlemleri yapılmayacak ve maddede belirtilen şartların gerçekleşmesi durumunda vergi ziyayı cezası %20 oranında kesilecektir.

Maddede, indirimli ceza uygulamasından yararlanılabilmesi için beyan edilen tutarın gecikme zammı oranında hesaplanacak bir zamlı birlikte ödenmesi şartı bulunduğundan, öngörülen sürede bu şartı yerine getirmeyen mükellefler adına indirimli olarak kesilen vergi ziyayı cezası kanuni süresinden sonra kendiliğinden verilen beyannamelere uygulanan ceza esas alınarak ikmal edilecektir.

Maddede ayrıca, Hazine ve Maliye Bakanlığına, ön tespit niteliğini, izaha davetin şekli ve kapsamını, daveti yapacak mercii, tespitte yer alan tutarlar dikkate alınarak davet yapılacakları belirleme yetkisi verilmektedir."

1.2. Yasal dayanak

213 sayılı Vergi Usul Kanununun mülga 370'inci maddesi **6728 Sayılı Kanun** [1] ile "İzaha davet" başlığı altında yeniden düzenlenmiş, **7194 sayılı Kanunla** müessesede değişiklikler yapılmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, **482 Sayılı Vergi Usul Genel Tebliği** [2] ve **519 Sayılı Vergi Usul Genel Tebliğinde** [3] izaha davet ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Bunun yanında Gelir İdaresi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığının **İzaha Davet Uygulaması Broşürü** [4] yayınlanmış ve uygulamaya yön verilmiştir.

1.3. İzaha davet müessesinin getiriliş amacı

İzaha davet müessesesi, verginin ziyaya uğradığına delalet eden emareler bulunduğu dair yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitlerle ilgili olarak aynı merciler tarafından mükelleflerden açıklama talep edilmesi olup, bu müessese, yapılan değerlendirmeler sonucunda vergi ziyasına sebebiyet vermediği anlaşılan mükelleflerin konuyla ilgili vergi incelemesine veya takdire sevk edilmesini önlemekte, vergi ziyasına sebebiyet verildiği durumlarda ise belirli şartlar dâhilinde indirimli ceza uygulanmak suretiyle mükellefleri daha ağır müeyyidelerden korumaktadır.

Getirilen bu düzenleme ile idare ve mükellefler arasındaki uyumsuzlukların azaltılması, idarenin zamanını daha etkin ve verimli alanlara hasretmesi, olayların gerçek mahiyetinin tespit edilmesine mükelleflerce daha çok katkıda bulunulması ve bu sayede vergiye gönüllü uyumun artırılması amaçlanmaktadır.

2. İZAHA DAVETTE BİLİNMESİ GEREKENLER

2.1. İzaha davet uygulamasının mükelleflere sağlayacağı faydalar nelerdir?

Bu uygulama ön tespit konusuyla ilgili olarak; Yapılan değerlendirmeler sonucunda vergi ziyasına sebebiyet vermediği anlaşılan mükelleflerin konuyla ilgili vergi incelemesine veya takdire sevk edilmesini önlemekte, Vergi ziyasına sebebiyet verildiği durumlarda ise belirli şartlar dahilinde indirimli ceza uygulanmak suretiyle mükellefleri daha ağır müeyyidelerden korumaktadır.

2.2. İzaha davette ön tespit nedir?

Vergi Usul Kanununun 370'inci maddesinde yer alan indirimli cezanın uygulanması, yetkili merciler tarafından verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğuna dair ön tespit yapılmış olduğu hallerde mümkündür.

Ön tespit, vergi kanunlarının verdiği yetki kapsamında vergi incelemesi yapmaya ve/ veya mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişilerden bilgi toplamaya yetkili kılınanlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen bilgi, bulgu veya verilerin İzah Değerlendirme Komisyonuna intikal ettirilmesi neticesinde, mezkûr komisyon tarafından verginin ziyaa uğramış olabileceği ve mükellefin izaha davet edilebileceği yönünde yapılan tespiti ifade eder.

2.3. İzahın değerlendirilmesi

Kendisine izaha davet yazısı tebliğ edilenlerin madde hükümlerinden yararlanmaları için tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde yetkili komisyona izahta bulunmaları gerekmektedir. Bu süre içerisinde ilgili komisyona izahta bulunmayanlar anılan madde hükmünden yararlanamaz. Süresinde yapılan izah, komisyonca en geç 10 gün içinde değerlendirilerek sonuca bağlanır.

2.3.1. İzahın yeterli bulunmaması halinde

Haklarında yapılan ön tespite ilişkin olarak, izaha davet yazısında yer verilen ziyaa uğramış olabilecek vergi tutarını doğrular nitelikte vergi ziyasına neden olduğu yönünde mükelleflerce izahta bulunulması durumunda, izahın yapıldığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi gerekir.

İzahı kabul edilmeyen mükellefler tarafından ön tespite belirtilen hususlara ilişkin olarak izaha davet kapsamında beyanname verilmesi ve beyan üzerine tahakkuk edecek vergilerin de ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, **6183 sayılı Kanunun** 51'inci maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranındaki izah zammıyla aynı sürede ödenmesi şartıyla vergi ziyai cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden %20 oranında kesilecektir.

Yapılan izahın; ziyaa uğramış olabilecek vergi tutarını doğrular nitelikte olması veya yeterli bulunmaması ve mükellef tarafından da ön tespit konusuyla ilgili olarak beyanname verilmemiş olması halinde vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk işlemleri yapılır.

2.3.2. Yapılan izahın yeterli bulunması

Haklarında yapılan ön tespite ilişkin vergi ziyasına neden olunmadığı yönünde mükellefçe izahta bulunulması üzerine, mükellefin izahının komisyonca yeterli bulunması ve beyanname verilmesini veya vergi beyanının tamamlanmasını gerektirir bir durum olmadığının değerlendirilmesi halinde, mükellef hakkında söz konusu tespitle ilgili olarak vergi incelemesine ve takdir komisyonuna sevk işlemi yapılmaz.

2.4. Yüzde 20 oranında vergi ziyai cezası

İzaha davet kapsamında verilen beyanname üzerine tahakkuk eden vergiler ile izah zammının mükelleflerce maddede öngörülen 30 günlük süre içerisinde ödenmemesi durumunda %20 oranında indirimli vergi ziyai cezası kesilecektir.

Belirtilen süre içerisinde, hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmemesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanmaması veya düzeltilmemesi halinde ise, kesilmiş olan indirimli vergi ziyai cezası, %50 oranı esas alınarak ikmal edilir. Bunun yanında izah zammı da terkin edilerek onun yerine gecikme faizine tahakkuk ettirilir.

2.5. İzaha davet müessesesinin pişmanlık hükümlerine etkisi

Vergi incelemesine başlanılmadan veya takdir komisyonuna sevk edilmeden önce verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğuna dair yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitler hakkında tespit tarihine kadar ihbarda bulunulmamış olması kaydıyla mükellefler izaha davet edilebilir. Kendisine izaha davet yazısı tebliğ edilen mükellefler, davet konusu tespitle sınırlı olarak, bu Kanunun 371 inci maddesinde yer alan pişmanlık hükümlerinden yararlanamaz.

Yapılan düzenlemeyle, verginin ziyaa uğramış olabileceğine yönelik bir ön tespit bulunması durumunda mükelleflerin izaha davet edilebilmesi ve vergiyi ziyaa uğrattığını kabul edip madde kapsamında beyanname vererek tahakkuk eden vergiler ile "izah zammını" süresinde ödeyen mükelleflere, vergi ziyai cezasının %20 oranında kesilmesi öngörülmektedir.

2.6. Kaçakçılık fiilleriyle verginin ziyaa uğratılmış olabileceği hallerde haklarında ön tespit yapılan mükellefler izaha davet edilebilir mi?

Vergi Usul Kanununun 359'uncu maddesinde yer alan kaçakçılık fiilleriyle verginin ziyaa uğratılmış olabileceği hallerde haklarında ön tespit yapılanlar izaha davet edilmezler. Ancak sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair yapılan ön tespitlerde, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında 100 bin Türk Lirasını (2022 yılı için 148.000 Türk Lirası) geçmeyen veya bu tutarı geçse dahi ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'ini aşmayan mükelleflere SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilir.

Komisyonca ön tespit konusuyla ilgili olarak vergi ziyasına neden olmadığı değerlendirilen mükellefler hakkında konu ile ilgili olarak vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk işlemi yapılmaz. Mükelleflerce, haklarında yapılan tespite ilişkin yazının tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183

sayılı Kanunun 51'inci maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlı aynı sürede ödenmesi şartıyla vergi ziyası cezası, ziyaya uğratan vergi üzerinden %20 oranında kesilir. Bu durum vergi incelemesi yapılmasına ve gerekirse tarhiyatın ikmaline engel teşkil etmez.

Söz konusu tutar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair belge tutarının tespiti ile mal ve hizmet alış tutarının hesaplanmasında vergiler hariç tutarlar dikkate alınır.

Mükelleflere SMİYB ön tespit yazısının tebliğ edilip edilmeyeceğinin belirlenmesinde sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı olarak kullanılmış olabilecek belgeler, her bir ön tespit itibarıyla, daha önce o yıl için yapılan ön tespitlerdeki tutarlar da dikkate alınarak, bir takvim yılında 100 bin Türk Lirasının (2022 yılı için 148.000 Türk Lirası) veya bu tutarı geçse dahi ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'inin aşılmış olmadığı bakımından değerlendirilir.

Mükelleflerin farklı yıllara ilişkin sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılmış olabileceğine dair bulguların mevcut olması durumunda ise söz konusu 100 bin Türk Lirası (2022 yılı için 148.000 Türk Lirası) sınırının veya %5'lik oranın aşılmamış olması şartları her bir yıl itibarıyla ayrı ayrı değerlendirilir.

2.7. İndirimli kesilen ceza için mükellefler cezada indirim veya uzlaşma talep edebilirler mi?

213 sayılı Kanunun 370'inci maddesinin (a) fıkrası kapsamında %20 oranında vergi ziyası cezası kesilmesi halinde, bu ceza için, mükellefler 213 sayılı Kanunun 376'ncı maddesi kapsamında cezada indirim talep edebilirler veya tarhiyat sonrası uzlaşma başvurusunda bulunabilirler. Söz konusu Kanunun 370'inci maddesinin (b) fıkrası kapsamında sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinden dolayı ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükellefler ise, kesilen cezaya ilişkin tarhiyat sonrası uzlaşma başvurusunda bulunamaz ancak 213 sayılı Kanunun 376'ncı maddesi kapsamında cezada indirim talep edebilir.

3. ÖZETLE İZAHA DAVETTE BİLİNMESİ GEREKENLER^[5]

– Vergi incelemesine başlanılmamış olması
– Takdir komisyonuna sevk edilmemiş olunması
– Verginin ziyaya uğradığına dair delalet ve emareler bulunulması gerekir.
– Yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitler hakkında tespit tarihine kadar ihbarda bulunulmaması
– İzaha davet yazısı tebliğ edilen mükellefler, davet konusu tespitle sınırlı olarak, bu Kanunun 371'inci maddesinde yer alan pişmanlık hükümlerinden yararlanamaz.
– İzaha davet yazısının tebliğ tarihinden itibaren 30 günlük süre içerisinde izahla bulunulması
– Otuz gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi
– İzaha davet kapsamında verilen beyanname üzerine tahakkuk eden vergiler ile izah zammının mükelleflerce maddede öngörülen 30 günlük süre içerisinde ödenmesi
– Ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51'inci maddesinde belirtilen %2.5 nispetinde gecikme zammı oranında izah zammı uygulanması
– Bu Kanun kapsamında sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiili hariç 359'uncu maddesinde yer alan fiillerle ziyaya uğratılmış olabileceğine ilişkin olması hâlinde bu kapsamdaki mükellefler izaha davet edilmez.
– Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında 148.000 TL ^[6] geçmeyen veya bu tutarı geçse bile ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'ini aşmayan mükelleflere ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilebilir.
– İzaha davet kapsamında tahakkuk eden vergiler ile izah zammının maddede öngörülen 30 günlük süre içerisinde ödenmemesi durumunda %20 oranında kesilmiş vergi ziyası cezası %50 oranına tamamlanır, izah zammı da gecikme faizine dönüştürülür.
– 370'inci maddesinin (a) fıkrası kapsamında %20 oranında kesilen vergi ziyası cezasına ilişkin ihbarnamelerin tebliği üzerine süresi içerisinde uzlaşma başvurusunda bulunabilir. Ancak 370'inci maddesinin (b) fıkrası kapsamında ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükellefler, bu madde uyarınca kesilecek vergi ziyası cezası için uzlaşma başvurusunda bulunamaz.

Dip Notlar:

[1] 09.08.2016 tarih ve 29796 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[2] 05.07.2017 tarih ve 30134 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[3] 30.07.2020 tarih ve 31201 Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

[4] Broşür: Ağustos/2022, yayın No:434

[5] Muharrem ÖZDEMİR, Manisa Eski Defterdarı. YMM. VERGİ TEKNİĞİ. 2021 baskı.

[6] 534 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2022'den itibaren geçerlidir. Bu fıkrada yer alan tutar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır.
